

Meetme 1.3.1 “Kvalifitseeritud tööjõupakkumise suurendamine” projekt 1.3.0102.09 – 0063
“Eelduste loomine vaimupuudega inimeste efektiivsemaks kaasamiseks tööturul”



KARJÄÄRINÕUSTAMINE ÜLEMINEKUÕPPE PRAKTIKA KAUDU

Koostajad: Reeli Saar, Võru Järve Kooli eripedagoog

e-post: reeli@jarvekool.ee

Tel: (+372) 782 1472

Epp Roon, Võru Järve Kooli eripedagoog

e-post: epp@jarvekool.ee

Tel: (+372) 782 1472

SAATEKS

Kohviku korraldamise idee saime Comeniuse projektikoosolekul Inglismaal Durhamis, kus õpilased teenindasid kooli kohvikus projektipartnereid. Tagasi Eestis olles korraldasime ka oma õpilastega kohviku. Durham Trinity School'is oli olemas kohviku ruum ja toidud ning õpilased ainult teenindasid. Kuid meie laiendasime ideed ja meie õpilased valmistasid ise ka toidud ja kujundasid saali sobivaks kohvikuks. Õpilased said kohviku korraldamisega suurepäraselt hakkama ning nüüdseks on sellest kujunenud traditsioon.

Täname mentor Helma Tähte, kes julgustas meid tutvustama seda kogemust intellektipuudega inimeste juhendajate laiemale ringile Eestis.

Täname eripedagoog Anu Kallast, kes tõi kohviku idee Võru Järve Kooli ning kogemusõppe raames korraldas esimese kohviku oma õpilastega.

Täname käelise tegevuse õpetaja Anne Morelit ja infotehnoloogia õpetaja Urmas Rööbingut koostöö eest.

Täname Võru Järve Kooli juhtkonda, kelle toetusel sai võimalikuks kohviku korraldamine.

Kõige suurem tänu kuulub Võru Järve Kooli õpilastele, kes osalesid.

SISSEJUHATUS

Õpilaskohviku korraldamine on juba mitme aasta jooksul Võru Järve Koolis olnud lõpuklasside õpilastele nn üleminekuõppe praktikaks. Tahame käsiraamatus kõigile huvilistele tutvustada seda üritust koos ettevalmistavate ja lõpetavate tegevustega.

Üleminekuõppe on õpilaste sotsiaalsete oskuste ja kutsekooli astumise ettevalmistamiseks võimaldatud õppeaja pikendamine. Kokkuleppeliselt oleme seda õpet nimetanud ka lisa-aastate õppeks, mille õppesisu on vormistatud eripedagoogika täienduskursuse ERILINE ÕPPIJA kursusetööna 2010. aastal ja rakendatud Võru Järve Koolis pilootõppekavana.

Kooli üldtööplaanis on juba kolm aastat planeeritud õpilaskohviku korraldamine ülekoolilise üritusena. Üritus on oodatud oma kooli õpilaste hulgas, aga see on tekitanud huvi ka kooli külaliste hulgas. Osalemine sellel üritusel annab õpilastele kohviku külastamise kogemuse, suunab tegema valikuid ning arveldama rahaga. Kohvikus on hinnad sentides, mis ühelt poolt kergendavad rahaga arveldamist ja teiselt poolt ei saa ostmiseks kuluv suhteliselt väike rahasumma takistuseks kohviku külastamisel ühelegi õpilasele. Õpilaskohvikusse oleme kutsunud Vana-Antsla Kutsekeskkoolis kodumajanduse eriala tööde algoskusi või abitöölise pädevust omandavaid noori ja õpetajaid, samuti Võru Päevakeskuse noori ja töötajaid.

Õpilastele usaldatud tööd kohvikus nägid meie kooli pedagoogid Comeniuse projekti kohtumisel partnerkoolis Inglismaal. Saime sealt kogemuse, et vaimupuudega noorte rakendamine teenindajana on neile jõukohane.

Kohviku korraldavad lisa-aasta klasside õpilased sügisel esimese veerandi lõpus ja kevadel kolmanda veerandi lõpus. Õpilased tunnetavad ürituse korraldamise vastutust ning suhtuvad sellesse tõsiselt. Kohvikupäev on tõsine tööpäev ja õpilased on selleks valmis. Kohvikuga seotud tegevused on juhendmaterjalis kirjeldatud ning videomaterjalina esitatud.

Õpilaskohviku ettevalmistamine ja läbiviimine sisustavad orienteeruvalt viis õppenädalat (100 tundi). Seda perioodi oleme nimetanud üleminekuõppe praktikaks. Digikäsiraamatust mahukama osa moodustavad kohvikut ettevalmistavad tegevused. Esitatud on tööjuhendid ja töölehed tegevuste kohta, mida on ka teistele juhendajatele tutvustamiseks eriti otstarbekaks peetud.

Kohviku teema ja nime valivad õpilased õpetaja suunamisel ise. On olnud kohvik Romantika sobiva kujunduse ja muusikaga, mahetoidukohvik Tervis ja Euroopa kohvik. Kohvikus pakutavate toitumise osas on õpilastel samuti otsustav sõna öelda olnud ning külalistele on pakutud porgandisaia, rullbiskviiti suvikõrvitsamoosiga, pasteedisaia Ungari moodi, inglise küpsiseid jm. Käesolevas juhendmaterjalis on lisana esitatud näidismenüü koos hindadega. Menüü koostatakse arvutiõpetuse tundides. Teenindaja rolli juurde kuuluvat dialoogi harjutatakse eesti keele tundides, rahaga arveldamist matemaatika tundides. Terviseõpetuse tunnid kinnistavad puhtuse

ja ohutusega seotud reegleid. Kunsti ja käsitöötundides valmivad lauakaunistused ning õpetatakse tähelepanu pöörama ilule meie ümber.

Lisa-aastate õppes on nn tööaineid 13 tundi nädalas. Õppesisus on kesksel kohal praktilised tegevused. Kodunduse ja aianduse tunnid on Võru Järve Kooli õppekavas olulisel kohal. Toimuvad õppekäigud seenemetsa ja aeda. Olustikuõpetuse ja eluõpetuse valdkonna ainekavad võimaldavad üleminekuõppes eesmärgistatud tegevuse läbiviimiseks tervikõpet. Tervikõpe on ka kutseõppes keskne õppeviis.

Õpilaskohviku korraldamine annab õpilastele võimaluse proovida mitmeid ameteid, harjutada oma oskusi tulevaseks tööeluks kohandatud tingimustes. Oluline on sotsiaalsete oskuste areng elulistest olukordades.

Praktikal saadud isikliku töös osalemise kogemuse alusel toimub koolis esmane karjäärinõustamine (kutsenõustamine). Teenindaja rollis toimetulek eeldab rida ettevalmistatud tööalaseid tegevusi, et kohvikukülastajad rahul oleksid.

Õpilaskohviku päeval toimuv on pikema aja jooksul erinevates töötegevustes osalemise ja ühise koostöö ilus esitlus. See on tulemus, mis annab võimaluse õpilasele endale tundma õppida oma tööeluga seotud võimeid ja teha oma eelistusvalikuid. Juhendajad saavad kestva protsessi jälgimise alusel suhteliselt asjakohaselt hinnata õpilase toimetulekut erinevates töödes osalemisel. Kõik saavad kinnituse, et igaüks on võimeline vajalikku tööd tegema. Toimub karjäärinõustamine sobival ja meeldival erialal õpingute jätkamiseks kutsekoolis ning vaimupuudega noorte ettevalmistamisel tööellu astumiseks sõltuvalt ühiskonna arengust avatud tööturul või töökeskuses.

ÕPILASKOHVIK

Juhendmaterjali koostamise ja videomaterjali filmimise aluseks olev **õpilaskohvik Vesiroos** oli Võru Järve koolis avatud 21.oktoobril 2010.aastal. filmitud materjal on esitatud 8 erineva videolõiguna vastava tekstiosa lõpus.

Üritus toimus koolis juba neljandat korda ning enamusel õpilastest oli osalejakogemus kas külastaja või isegi teenindajana. Õpilaskohvik on muutunud kord-korralt populaarsemaks ja seda oodatakse väga. **Külastajaid** oli seekord umbes 60 inimest meie koolist ja linnast. Külas olid ka noored Vana-Antsla Kutsekeskkoolist ja Võru Päevakeskusest.

Õpilased valisid **ettevalmistusperioodi** alguses välja kohviku **teema**, seekord siis **sügisannid ka metsast**. Korraldajad on tahtnud alati omalt poolt ka midagi uut teha, üllatada.

Õpilased **kaunistasid kooli saali**, hoolitsesid õige meeleolu loomise eest. **Teenindajate riietus** oli rõhutatult korrektne, näod asjalikud ja tõsised.

See oli päris raske tööpäev. Klassis oli 9 õpilast ja ettekandjana asusid tööle 7. Iga õpilane sai ühe **kindla laua teenindamiseks**. Teenindamist harjutati palju, aga vajadusel oli **tugiisik** õpilasele toeks. Tugiisik ei teinud midagi kellegi eest ära. Kaasatud oli ka sel aastal meie koolis tegutsev Euroopa Noored vabatahtlik Saksamaalt.

Tublimad õpilased said ise nii teenindamise kui rahaga arveldamisega hakkama. Mõni küll arvutas sõrmede abil, aga tuli toime.

Telliti rohkem kui üks asi korraga. **Meelespidamise toetamiseks** oli leht, kuhu ettekandja tõmbas kriipsu ja kui tellimus sai täidetud, siis tõmbas selle maha. **Toitude hinnad olid sentides**.

Menüülehel oli toidu nimetus, pilt ja hind – võimalus osutada pildile ja valida nii. Meie kohvikus oli piisavalt aega tellimiseks ja raha maksmiseks.

Mõõduka kiirusega teenindamise huvides oli üks neiu jooki valamas ning üks noormees nõusid kokku korjamas ja pesemas. Teenindajad märkasid, kui nõud olid tühjaks saanud ning viisid need ära. Kõik olid lahked ja viisakad.

Õpilaskohvik andis noorematele õpilastele uusi kogemusi. Korraldajad said õpitud teadmisi ja oskusi rakendada uues olukorras.

[video KOHVIK - http://vimeo.com/25500283](http://vimeo.com/25500283)

ETTEVALMISTAVAD TEGEVUSED

Seenelkäik

Õpilased valisid kohviku teemaks sügise ja otsustasime ühiselt, et kohviku toidud valmistame sügisandidest. Õpetajad juhtisid töökava koostamist, milles ka õpilastel oli oma võimalus kaasa rääkida. Koostöös aineõpetajatega kavandati **tervikõppe põhimõttel** kohviku läbiviimiseks vajalikud teemad, tegevused ja meetodid. Õpilastele töökava tutvustamisel tehti koos täiendusi ja jaotati tegevusi juba tööloikude kaupa. Seati lõplikult paika osategevuste ja kogu ettevõtmise eesmärgid. Õpilaste seisukohalt oli olulisel kohal ka ettevalmistava tegevuse seos lõppeesmärgiga. Siis järgneski ühiselt seatud tegevuskava täitmine erinevates õppetöö alalõikudes.

Orienteerumisõpetuse tunnis kordasime, millised on sügisannid ja kust neid saab. Õpilased teadsid, et metsas kasvavad marjad ja seened ning aias on sügiseks valminud paljud aedviljad. Juttu tuli ka Eestis kasvavatest puuviljadest.

Arutasime, et ühe toidu teeme seentest, ühe valmistame aedviljadest ja magustoiduks küpsetame õunakoogi.

Sorteerisime piltide abil (klassifitseerimisharjutused varem õpitu kordamiseks) söödavaid ja mürgiseid seeni.

Arvutiõpetuse tunnis otsis iga õpilane internetist ühe seene kohta teavet ja tutvustas seda kaasõpilastele. Õpilased tundsid kõige paremini kukeseent ja punast kärbseseent. Arutluse käigus otsustasime tervise hoidmise ja ohutuskäitumise hea tava kohaselt korjata ainult neid seeni, mida tunneme. Samal moel kordasime üle ka metsas kasvavad söödavad ja mürgised marjad.

Koostasime taas õpilastega koos seenelise ja marjulise **Meelespea** – käitumise reeglid metsas. Meelespea vormistamisel oli oluline ka selle mugav kasutamisevõimalus, seda isegi taskus metsa kaasa võtmisel. Metsaminekuks **sobiva riietuse ja jalanõude** valik toimus rühmatööna „õige ja väär” piltide valiku kaudu.

Seente korjamiseks vajalikud vahendid: õpilased teadsid, et seeneline võtab metsa kaasa noa ja korvi. Õpetaja põhjendas noa kasutamise vajalikkust loodushoiu kuldreeglitega.

[Töölehed teema METS juurde – vt. Lisa 1](#)

Vastavalt toimetulekuõppes taotletavatele õpitulemustele järgib õpilane tervislikku eluviisi, oskab hoiduda ohtudest ning suudab ohu tekkimisel kutsuda abi. Õpilane on omandanud ühiskonnas aktsepteeritavad hügieeni-, tervise- ja ohutuskäitumise oskused. Nimetatud oskuste kujunemisele aitas õppekäiguks ettevalmistamisel tehtud töö kindlasti kaasa.

Kokkulepete sõlmimine ühise tegevuse **aja** ja **koha** suhtes: Valisime metsaminekuks sobiva päeva. Otsustasime minna metsa, mis asub meie koolist jalutuskäigu kaugusel. Metsa matkates juhtisime õpilaste tähelepanu erinevatele puudele, põõsastele ja metsa all kasvavatele taimedele. Võrumaa loodus on tänuväärne õpikeskkonna osa.

Seenemetsas jaotasime õpilased mitmesse rühma ja esimesed seened korjasime õpilastega koos, et kinnistada teadmisi söögiseentest. Samuti näitasime neile, kuidas seeni õigesti korjata. Võrdlesime ussitanud seent puhta seenega. Seejärel hakkasid õpilased ise seeni otsima. Enamus õpilastest ei vajanud metsas pidevat juhendamist. Nad olid tublid seenekorjajad, kuigi neil on vähe seenel käimise kogemusi. Seenesaak oli loodetust suurem. Korvid täis, asusime kooli poole teele.

Esimeseks tööks koolimajas oli seente **sorteerimine ja puhastamine**. Sel ajal arutasime õpilastega, mida saab seentest valmistada ja kuidas neid säilitada. Sorteerisime eraldi seened, mis vajasisid kupatamist, seened, mis vajasisid leos olemist ja seened, mida sai kohe praadida ning maitsta. Kitsemamplid praadisime kohe söömiseks. Kukeseened praadisime ja panime sügavkülma. Pilvikud kupatasime ja panime ka sügavkülma. Riisikatega oli rohkem tööd. Need panime ööpäevaks likku, seejärel kupatasime ja soolasime. Sügavkülmutatud ning soolaseened jätsime kohviku toidu valmistamiseks.

Hoolimata pikast ja väsitavast seenelkäigust, tundsid õpilased rahulolu kordaläinud päevast. Nad olid õnnelikud suure seenesaagi üle ning tundsid uhkust, et said hakkama kõigi korjatud seente töötlemisega.

[Video SEENELKÄIK - http://vimeo.com/25549225](http://vimeo.com/25549225)

Aiatööl

Õpilased tahtsid kohvikus pakkuda ka aedviljasalatit ja õunakooki. Kui valik oli tehtud, siis toimus arutelu, millest saab teha aedviljasalatit ja õunakooki. Kõik õpilaste ettepanekud ja soovituselid olid teretulnud, ühtegi ei lükatud kõrvale. Õpetaja vormistas **Heade mõtete tahvli**, kuhu asetati magnettahtlile sõnakaartidega pilte või joonistas visandlikult ja kirjutas sõna juurde. Teiste hulgas sattus tahvlile ka mõni kohatu idee. Järgmisel tunnil alustati Heade mõtete tahvilil „selge korra loomist” (struktureerimist) ja jaotati pildid 3 pealkirja alla tulpadesse: Teeme aedviljasalatit, Teeme õunakooki, Jäeb tagavaraks kõrvale. Tegevuse käigus sai korratud ka sõnavara: puuviljad, juurviljad, köögiviljad, aedviljad, teraviljad.

Koos õpilastega arutasime, kust me saame toitude jaoks vajalikud aedviljad. Õpilased olid kursis, et aedvilju saab osta poest, turult või kasvatada aias. Meil avanes hea võimalus minna **õppekäigule aeda**. Õppekäigu eesmärgiks oli anda õpilastele aedviljade koristamise kogemus. Kuigi valdav osa õpilastest elab maal, puudus neil aiatöö kogemus.

Kui olime jõudnud aeda hakkasime **kartuleid võtma**. Osa õpilastest kaevas kartulivagusid aiahargiga lahti. Mõned õpilased noppisid väljatulnud kartuleid. Ülejäänud õpilased siblisid aiakäpaga lahtivõetud vaod üle, et leida mahajäänud kartuleid. Ülesvõetud kartulid sorteeriti, väikesed ja suured eraldi. Õpilased kallasid sorteeritud kartulid eraldi kastidesse.

Õpilased võtsid aiast veel **porgandeid ja kaalikaid**. Juurviljadel lõikasime ära pealsed ja puhastasime need mullast. Seejärel viisime saagi hoiuruumi.

Meie õpilaste jaoks oli kasulik kogemus see, et nad said taimede lehed ja varred viia **kompostikasti**. Õpetajad selgitasid, miks peab taimede pealsed kokku koguma ning mis on kompost ja milleks seda kasutatakse.

Õpetajad planeerisid saagikoristamiseks pikema aja, kuid õpilased tegutsesid väga innustunult ja kõik sai tehtud oodatust kiiremini. Õpilased teadsid, et sügisel peale saagi koristamist tuleb ka maa üles **kaevata**. Nad avaldasid soovi seda tööd proovida. Saime tööks vajalikud vahendid ja õpilased hakkasid vaheldumisi maad kaevama.

Saime käia **kasvuhoones**, kus kasvas veel tomateid. Mõne õpilase jaoks oli ka see täiesti uus kogemus ja tekitas küsimusi. Soovijatel oli võimalus ise taimelt valminud tomat võtta ja suhu pista.

Aiatööde juures selgus, et üksikud õpilased olid neid töid varem teinud. Enamus õpilastest vajab aga töö ettenäitamist või koostegemist. Õpilaste töös puudus ka **järjekindlus**. Nad tahtsid teha

seada, mida sõber parasjagu tegi, jättes oma töö unarusse. Pidevalt tuli õpilastele meelde tuletada, et nad teeksid alustatud töö järjest lõpuni.

Õpilased said nautida sügise aia ilu ja lõhnasid. Õitsesid erinevad **sügislilled**. Ka kõige levinumate sügislillede nimed ei tulnud õpilastel meelde, need vajasisid taas kord meeldetuletamist.

Külalastatud aias olid ka õunapuud, kuid kuna sel aastal oli õunasaak kesine, siis õunu kohvikus pakutava koogi jaoks me aiast ei saanud. Õunte järele läksime me **turule**. Sealtsime ka kurgi ja munad. Turul ringikõndides tutvusime aedviljade hindadega. Õpilased rõõmustasid, et meie saime enamuse vajaminevatest toiduainetest tasuta. Nende saamiseks pidi vaid tegema natuke tööd.

[Video AIATÖÖL - http://vimeo.com/25499280](http://vimeo.com/25499280)

Lauakaunistuste valmistamine

Samad õpilased, kes üleminekuõppe praktika raames korraldasid kohviku, valmistasid ka kohviku laudadele sobivad kaunistused.

Vastavalt kooli lisa-aasta õppekava kunsti ja käelise tegevuse ainekavas esitatud eesmärkidele on olulisel kohal õppija suunamine ilu märkamisele ja ise ka ilu looma õppimine erinevaid võimetekohaseid käsitöötehnikaid omandades.

Lauakaunistuste valmistamisel lähtusime valitud **sügise teemast**. Õpilased osalesid asjalikult aruteludes, valikute tegemisel. Otsustasime kasutada looduslikku materjali. Õpilased korjasid õppekäigul metsa sammalt, puuoksi, käbisid. Samblast alusele tahtsid õpilased panna seemed. Seem ei säili ilusana pikka aega ja tuli leida teine võimalus.

Valikuks pakkus õpetaja õmblemise või kuivviltimise tehnikas tehtud töö. Õpilased valisid õmblemise.

Tutvuti **seeneraamatuga**, vaadati pilte. **Puravik, pilvik, kukeseen ja kärbseseen** olid õpilastele tuttavad. Nende hulgast valis iga õpilane ühe, mille ta tahtis valmis õmmelda.

Ettevalmistatud **šabloonide hulgast sai valida** oma seenega kõige sarnasema kübara, jala, seene seeliku. Vastavalt valikule pidi õpilane leidma **sobivat värvi käsitöövildi**. Järgmiseks ülesandeks oli **šablooni paigutamine vildile**, kusjuures õpilase tähelepanu juhiti **säästlikule materjalikasutusele**. Õpilased aetasid püüdliselt detailid materjalile, **joonistasid šablooni ääri mööda** jooned väljalõikamiseks.

Töö näidati õpilastele ette ja ainult üks õpilane tegutses üks-ühele juhendamisel õpetaja abiga. **Kõiki detaile oli vaja kaks.** Väljalõigatud detailid pandi **nööpnõeltega kokku.** Detailid ühendati **säämpistega sobivat värvi niidiga.** Säämpistet kasutades on õpilased varemgi käsitöid teinud, kuid igale õpilasele oli vaja piste ette näidata ja juhendada. Tuli **jätta väike ava,** mille kaudu saab õmmeldud seene **vatti täis toppida.**

[Video LAUAKAUNISTUSED - http://vimeo.com/25504604](http://vimeo.com/25504604)

Õpilased töötasid erineva tempoga. Käsitöövildist seente õmblemisele kulus 8 tundi (4 nädalat). Grupis 9 õpilast, aineõpetaja ja õpetaja abi, üle nädala oli 2 õpetaja abi.

Eelpoolkirjeldatud tegevuse käigus oli võimalik hinnata õpitulemusi, mida õppekava näeb ette omandatud oskuste ja pädevustena. Õpilased suudavad võimalikult iseseisvalt alustatud töö lõpule viia. Tunneb/nimetab erinevaid materjale. Suudab vajadusel abi paluda.

[Tööjuhend SEENE ÕMBLEMINE – vt. Lisa 2](#)

Taimeseadete valmistamine looduslikust materjalist

Õpilased töid kooli mitmesuguseid dekoratiivseid aiasaadusi. Koduaed ja looduslähedane eluviis on meie paikkonna eripära ja seda oleme noorte arendamisel püüdnud ära kasutada. Pered olid huvitatud oma laste tegevustest koolis ja toetasid õpilasi dekoratiivsete looduslike materjalide ja aiasaaduste leidmisel, kogumisel ning kooli toomisel.

Taimeseadete valmistamiseks siirdusime kõigepealt õpilastega kunsti ja käelise tegevuse tunnis otsima teiste andekate kunstnike töid. Selleks on erinevaid võimalusi: näitused, vaateaknad, erinevate avalike asutuste sisekujunduses kasutatud dekoratiivsed elemendid. Sobivad videod, slaidiprogrammid, internetikeskkonnast leitud näited. Meie kasutasime seekord ideede saamiseks kooli raamatukogu varamut: pildirikkaid raamatuid ja ajakirju.

Töö toimus 2 grupis. Kummagi grupi juures oli juhendaja.

4 lugemises ja kirjutamises andekat õpilast valisid kohvikukuulutuse (plakati) tegemise.

Õpilaste tähelepanu suunati oluliste kirjade suurusele ja paigutusele kuulutusel.

5 õpilast hakkasid taimeseadeid tegema. Taimeseadete puhul suunati noori jälgima okste suurust, kõrgust, laiust. Arvestama taimeseade sobivust ja suurust vastavalt kasutuspaigaga: kohviku lauale vaasi, aknale, seinale või tühjas kohvikunurgas olevasse põrandavaasi. Õpilased kasutasid fantaasiat ja valmisid vahvad kaunistused laudadele.

Vastavalt õppe eesmärgile löi juhendaja noortele võimalused kunstis ja käelises tegevuses kogeda eneseväljendamise rõõmu, loomis- ja eneseteostamise eduelamust. Eesmärgistatud ja hästi õnnestunud tegevus motiveeris tegijaid edasi püüdma ja oma töös jätkuvalt õppima.

Õpilaskohviku jaoks valmistatud lauakaunistused pildistati õpilastööde mapi jaoks. Kohvikukülalised märkasid ja kiitsid. See oli tegijatele emotsionaalne tunnustus.

[Video TAIMESEADED - http://vimeo.com/25510225](http://vimeo.com/25510225)

Põlled õmblemine

Põhikoolist täiskasvanu- ja tööellu või kutseõppesse üleminekuks vajab noor oma valikute ja otsustuste tegemisel osalemiseks esmaseid töökogemusi. See on osa põhikoolis toimuvast karjäärinõustamisest. Üleminekuõppes ongi ainekavati seatud eesmärkideks erinevate lihtsate tövõtete omandamine ja töö kui täiskasvanud inimesele olulise tegevuse väärtustamine, esmaste igapäevaelus vajalike tööharjumuste kujundamine, vaatlusoskuse ja ilumeele arendamine. Üks võimalus oma võimetele vastavaks tööks on eneseteostus käsitöö valdkonnas.

Õpilaskohviku teenindajatele oli vaja vormiriietust, et nad tunneksid end selles rollis kindlamini, näeksid ilusad ja korrektsed välja. Lihtsamaks võimaluseks oli minna poodi, aga otsustasime ise õmblemist proovida.

Põllesid õmblesid tüdrukud käsitöö tundides.

Kokku kulus 10 tundi (5 nädalat).

[Video PÕLLEDE ÕMBLEMINE - http://vimeo.com/25508206](http://vimeo.com/25508206)

Kaks tüdrukut olid tublid, neile meeldis see töö ja nad töötasid ühesuguses tempos. Kolmas neiu oli aeglasem, aga ka tubli.

Õpilastega koos **vaatasime-uurisime näidispõlle**. Kangas oli juba olemas. Tüdrukud pidid otsustama, milline on **kanga pealmine** ja milline **alumine pool**.

Kangas asetati lauale siledalt. Asetati peale **lõiked**, mis **kinnitati nõöpnõeltega**. Lõiked olid arvestatud juba koos õmblusvaruga.

Seejärel **joonistati lõigete kontuurid** hariliku pliiatsiga.

Jälgiti, et valge riie ei määrduks ja käed pidid puhtad olema.

Lõige eemaldati, nõöpnõelad korjati kokku. Nüüd võis **põlle välja lõigata**.

Riide lõikamiseks kasutame **kangakääre**, mille kasutamist on tundides pidevalt rõhutatud.

Põlle alumine serv kinnitati nõöpnõeltega ja hiljem traageldati.

Serva pööramine vajas ettenäitamist ja siis said kõik tüdrukud hakkama. Märgiti põlle keskkohat.

Õmblemise toimus **õmblusmasinaga**, mis oli enne õpetaja poolt ette valmistatud (niidistatud).

Õmblemise juures oli oluline juhendada õpilast jälgima, et õmblus läheks täpselt **mööda eelpistes traageldatud õmblust**.

Põlled kaunistamiseks otsustati kasutada pitsi. Iga tüdrukud valis sellise, mis talle meeldis.

Teine tähtis töö oli **kandipaela mõõtmine põllepaelteks**, selle keskkoha märgistamine poolitamise teel. Põllepaela pikkus pidi olema 150 cm, aga õpilane kes seda mõõtis, leidis mõõdulindil numbril 105 ja arvas, et kõik on korras. Juhendaja kirjutas paberitükile 150 ja seejärel leidis õpilane õige mõõdu.

Järgmine ülesanne oli mõõdetud **kandipaela triikimine pooleks** kahe käe koostöös. Põlle keskjoonest kahele poole oli vaja teha kaks volti. Siis pandi kohakuti **põlle ja kandipaela keskkohad**, mis kinnitati nõöpnõeltega ja hiljem eelpistega. Jälle õmblusmasinaga õmblemise. Eemaldati traagelniidid ja põll triigiti.

Põlled õmblemise meeldis tüdrukutele. Igal järgmisel tunnil jätkus töö.

Käsitöötunnid on tänuväärne võimalus omandada lihtsaid töövõtteid, mida kutseõppes või täiskasvanuelus juhendamisel rakendada. Võimetekohane käsitöö võimaldab noorel hinnata kutseala sobivust talle. Harjutamine teeb meistriks. Töö tulemus – kena põll – sobis kohvikusse, andis selle õmblejale tunde, et tema pingutus oli vajalik.

[Tööjuhend PÕLLE ÕMBLEMINE – vt. Lisa 3](#)

Tööjuhend on valminud pärast põlled õmblemist, õpilased selle järgi ei töötanud. Õppimine ja õpetamine toimusid praktilise tegevuse käigus individuaalsel juhendamisel ning väikeses grupis.

Teenindamise harjutamine erinevates ainetundides

Arvutiõpetuse tunnis koostasid õpilased juhendamise järgi **tabeli**, mille esimeses veerus olid kohvikus pakutavate toitade nimetused ja nende hinnad. Teine veerg jäi tellimuste märkimiseks. Tellitud toidu või joogi taha tegi teenindaja - õpilane joone (/). Kui toit oli tellijale viidud ja selle eest ka makstud, siis tõmbas teenindaja – õpilane tellimust tähistava joone maha (X). Selline süsteem aitas teenindajatel õpilastel meeles pidada tellimusi ja neid täita. Samuti lihtsustas see rahaga arveldamist. Mõned õpilased suutsid kokku liita tellimuste hinnad ja esitasid selle

summana. Enamus õpilasi küsis aga iga tellimuse eest eraldi raha, kuna selline arveldamine vastas summa arvutamise asemel paremini nende võimetele.

Eesti keele tundides harjutasime **rollimängus** läbi kõikide kohviku pidamises osalejate rollikäitumise. Õpilased said olla nii teenindaja rollis kui ka kliendi osas. Harjutasime dialoogi alustamist, viisakusväljendite kasutamist ja ka dialoogi lõpetamist. Tähelepanu pöörasime õpilaste võimalikult heale diktsioonile. Harjutamist nõudis „mängukliendi“ tellimuse lõpuni kuulamine. Harjutasime ka toitude nimetuste lugemist ja nende leidmist tabelist.

Eraldi oli tähelepanu all rollitäitja liikumine ja kehakeel suhtlemise ajal, viisakust ja sõbralikkust väljendav ilme ning hääletoon. Kui esmased oskused juba käes, tekkis võimalus õpilastel ka iseenda ja oma kaaslaste suhtlemisosavust hinnata. Kõik olid kokkulepitud järjekorras kohvikukülastajad või teenindajad. Läbi tehtud rollimängu ringi lõppedes kommenteerisid õpilased seda, kuidas neil täna oma osa täitmine õnnestus. Siis andsid hinnangu õpetajad. Nii arutati korduvalt läbi ka olulised üksikasjad, mis suhtlemisedu loovad. Rollimäng treenis tulemuslikult ka õpilase kuulamise oskust: püsivust ja tulemuslikkust.

Matemaatika tunnis toimus põhiliselt **sentidega arveldamise** õpetamine/harjutamine. Õpilastel oli raske vahet teha kümnelistel ja ühelistel sentidel. Erinevate müntidega arveldamise õpetamiseks valmistas õpetaja töölehed. Kui mõningaid töölehti said kasutada kogu kooli õpilased, siis osa töölehti oli valmistatud arvestades kohviku toitude hindasid. Raske oli ka tagasiantava rahasumma arvutamine.

[Tööleht MÜNTIDEGA ARVELDAMINE – vt. Lisa 4](#)

Orienteerumisõpetuse tundides harjutasime tellimuse täitmise **praktilist poolt**. Õpilased valisid vastavalt toidule või (mängu)tellimusele sobivaid toidunõusid. Eraldi harjutamist nõudis kandiku kasutamine. Esmalt õpiti lihtsalt kandikuga liikuma. Järgnes kandikul täisvalatud kohvitassi või morsiklaasi kandmine ja kolmanda raskusastmega harjutus oli kandiku viimine täidetud kohvitassi või morsiklaasiga kaugemal oleva laua juurde ja seejärel ka jooginõu asetamine kandikult lauale. Eraldi harjutati ka kohvitassi ja koogitaldriku kliendi ette lauale asetamist. Õpilased harjutasid **kasutatud nõude** märkamist ja laualt äraviimist. Kõik said praktiliselt proovida tellimustabeli kasutamist ja rahaga arveldamist. Osaoskusi harjutati korduvalt ja õppijad hindasid nende tööde sobivust endale ja oma töö õnnestumist nii tegevuse kui ka tulemuse tunnuste alusel.

Nii nagu kohviku pidamine on meeskonnatöö päris tööelus, nii oli seda ka õpilaskohviku korraldamine **tööelu simulatsioonina**. Siin oli võimalik leida endale tegevusala vägagi erinevate eelduste ja valmisolekutega inimestel. Meie õpilaskohvikus sai näiteks kõnetu õpilane

ülesandeks tellimuste komplekteerimise. See töö sobis talle hästi, noor oli ühistöös osaline ja sai oma võimed positiivses võtmes proovile panna. Õpilane, kelle käed tugevasti värisevad, valis oma tööks nõude pesemise. Ka tema tuli oma ülesande täitmisega hästi toime ja oli väga oluline osaline ühise ettevõtmise õnnestumisel.

Ühine tõdemus oli, et igapäevane jaoks on olemas jõukohane ja sobiv töö, see tuleb üles leida ja võimalikult hästi ära õppida.

[Video TEENINDAMISE HARJUTAMINE - http://vimeo.com/25544897](http://vimeo.com/25544897)

Kohviku avamisega seotud tegevused

Kohvik oli planeeritud neljapäevasele päevale. Ettevalmistustööd kohviku avamiseks algasid kolmapäeva hommikul.

Päev algas aruteluga, millised tööd on tarvis teha. **Õunakoogi** jaoks oli vaja õunad koorida ja lõikuda. Taigen valmistada ja koogid küpsetada. **Seenesalati** tarvis oli vaja seened ja sibul tükeldada. **Aedviljasalati** valmistamiseks tuli aedviljad keeta ja tükeldada. Tarvis oli ka **valida sobivad nõud** ning **kujundada ruum** kohviku jaoks. Leidsime sobiva **taustmuusika**.

Seejärel jagasime ülesanded arvestades õpilaste oskustega.

Töö algas õunte koorimise ja lõikumisega. Samal ajal panime keema aedviljad. Kui õunad olid ettevalmistatud, siis hakkas üks osa õpilastest segama koogi jaoks tainast ja teine osa lõikuma seesalati jaoks seeni ja sibulaid. Koogitaigna jaoks oli vaja retsepti järgi kaaluda ja mõõta toiduaineid. Seejärel pandi taigen ettevalmistatud plaadile, laoti õunad peale ja küpsetati. Arvestades kohviku küllastajate arvu, oli vaja küpsetada viis kooki.

Kui seened ja sibulad said lõigatud, olid ka keedetud aedviljad jahtunud ning neid sai hakata koorima ja tükeldama.

Iga valmislõigatud toiduaine panime eraldi kaussi, mille katsime toidukilega ja panime külmkappi. Salatid segasime kokku neljapäeva hommikul.

Peale lühikest puhkepausi hakkasime valima nõusid ning ette valmistama ruumi kohviku jaoks. Nõude tarvis tõime saali riuli. Kandsime sinna ka lauad – toolid ning paigutasime need sobivalt. Laudadele panime eelnevalt valmistatud kaunistused ja menüüid. Viimaseks tööks sellel päeval oli põlled ja pluuside triikimine.

Neljapäeva hommikul panime saali uksele kohviku sildi. Keetsime kohvi, teed ning segasime morsi. Seejärel hakkasime kokku segama salateid ja röstima saiu. Aedviljasalati jaotasime väikestesse kaussidesse. Seenesalati panime röstitud saiaadele. Edasi kandsime kõik toidud saali.

Õpilased riietusid ühtsesse vormi. Kogunesime saali, kus iga õpilane sai endale laua, mida teenindada. Siis jäime ootama kohviku külastajaid.

[NÄIDISMENÜÜ – vt. Lisa 5](#)

Puhastamine ja koristamine

Lisaks toitude ettekandmisele pidi iga teenindaja märkama laual ka musti nõusid. Koristama need ja viima pesemiseks kodunduse klassi.

Telliti palju ja korduvalt ning nõusid tuli vahepeal pesta, kuivatada ja kohviku ruumi tagasi tuua.

Üks õpilane valis oma eripärast lähtuvalt nõude pesemise oma tööks.

Peale kohvikut aitasid nõusid pesta, kuivatada ning oma kohale viia ka teised õpilased. Kohvikus kasutuses olnud laudad pühkisime ning tugevamad poisid kandsid need õigetesse kohtadesse tagasi. Korrastasime saali. Põlled pesime masinaga puhtaks, riputasime kuivama ning triikisime need järgmisel päeval.

[Video KORISTAMINE - http://vimeo.com/25502577](http://vimeo.com/25502577)

KARJÄÄRINÕUSTAMINE

PRAKTIKAKOGEMUSTE ALUSEL

Kõige viimaseks õpilaskohvikuga seotud tegevuseks oli kokkuvõtete tegemine. Õppijad täitsid õpetaja juhendamisel või intervjuu vormis tagasisidelehed, kus oli vaja tabelisse kanda hinnang igale tegevusele, mida tehti seoses õppekäiguga metsa, aiatööl osalemisega, toiduvalmistamisega, kohvikuruumi ettevalmistamise ja koristamisega, teenindamisega kohvikus. Õppekäikudel metsa ja aeda kirjeldasid osalejad mida nad ühe või teise tegevuse (seente korjamine, seente sorteerimine, puhastamine, töötlemine; aedviljade koristamine, puhastamine, töötlemine) juures õppisid. Enesehindamine toimus tabelis vastavat hinnangut tähistava märgi alla ristikese tegemise abil. Õpilased suunati vastavat tegevust meenutama, kirjeldama. Hindamisel oldi adekvaatsed ning ei piiratud ainult hinnanguga hästi.

Toiduvalmistamise, kohvikuruumi ettevalmistamise ja koristamise ning teenindamine tabelis märgiti erinevate tööde juurde ristike, kas seda tööd tehti ja kuidas toime tuldi. Õpilased olid osalenud õpetaja juhendamisel tegevuste planeerimisel. Tööde jaotamisel arvestati õpilaste huvide ja võimetega. Tegutsemisel toimus juhendamine.

Erinevaid töid lõpptulemuse saavutamiseks oli päris palju ning õpilased vajasisid juhendamist tabelites orienteerumiseks. Edaspidi on vajalik kindlasti enesehindamise tabelite täiendamine piltide või piktogrammidega ning leida sellele ühisosa tööplaaniga. Pikemaajalises protsessis läheb õpilasel meelest ära, kes täpselt mida tegi.

[ENESEHINDAMISE tabeli näidis – vt. Lisa 6](#)

Kui kunsti ja käelise tegevuse tunnis on õpilased täitnud hinnangulehte, siis õppekäikude ja toiduvalmistamise juures kasutati enesehindamist esimest korda. Suureks abiks oli videomaterjal, mis aitas meenutada suhteliselt töömahukat kohvikuettevalmistamise ja läbiviimise perioodi. Õpilased, aga ka nende juhendajad olid elevil, kohviku ette valmistamine oli põnev ja selle läbiviimine emotsionaalne.

Tööd analüüsid oleme saanud koostöös mentor H. Tähega toetuda kogemusõppe tööviisile. Vajalik on olnud aeg asjade läbimõtlemiseks, analüüsimiseks ning reflekteerimiseks. Refleksioon võib tähendada palju asju, kuid väga lihtsalt öeldes on tegu elus kogetud asjade üle ning järele mõtlemisega. Ka käesolev töö on kogemuste kaudu õppimise mõtestamine.

KOKKUVÕTE

Toimetulekuõppe põhiülesanne on toetada mõõduka intellektipuudega õpilase arengut ning tema kujunemist Eesti kodanikuks, kes tuleb oma eluga toime tuttavates tingimustes, teeb võimetekohast praktilist tööd. Kooli õppe- ja kasvatustegevuses lähtutakse põhimõttest, mille kohaselt igal inimesel peab olema võimalus saada haridust vastavalt oma võimetele.

Vastavalt kutseõppe pilootõppekavale sobib õpe kodumajanduse eriala õpperühmas noortele ja täiskasvanutele, kelle haridusvajadust iseloomustab kognitiivse arengu eel-loogiline tase; järeldussuutlikkus kogemuste põhjal; probleemilahendus katse-eksituse meetodil; suutlikkus vastu võtta lihtsamaid igapäevaeluga seotud otsuseid, aru saada kogemuslikult põhjendatud reeglitest, vastutada tavaolukordades oma tavapärase tegude eest. Isikutele on sageli omane enesekeskne mõtlemine, kuid nad suudavad eristada ennast ja teisi. Oskused tulenevad õpitud tegevuste järjestamisest ja spetsiifilisest kordamisstrateegiast. Mõtlemise areng toimub seoste otsimise ja loomise kaudu. Raskendatud on aja ja kohataju, orienteerumine toimub lähiümbrusesse kuuluvate tegevuste (sündmuste) meenutamise või ootamise kaudu. Mälu on seotud eluliselt olulisega, uute oskuste ja teadmiste omandamine toimub valdavalt läbi personaalse praktilise kogemuse ja seostub konkreetse olukorra või keskkonnaga.

Kõne tase varieerub: mõned isikud suudavad osaleda lihtsa sisuga vestluses, teised suudavad teatada vaid oma põhilisi vajadusi, mõnikord võib kõne olla ka situatsiooniväline (sisulise seoseta). Kõnetud isikud võivad aga saada aru lihtsamatest instruktsioonidest ja õppida kasutama alternatiivseid suhtlemisvahendeid (kehakeel, viiped, pildi- ja märgikeel sh piktogramm. Edaspidi AAC). Kirjalik kõne (lugemine ja kirjutamine) mõtestatud tasandil on omane üksikutele õpilastele, enamasti piirdub lugemine eluliselt oluliste märksõnade (signaalsõnade) äratundmisega ja kirjutamisega lühikese ära kirja ning oma nime ja allkirja kirjutamisega. Kutsekooli õpilaskandidaadid on võimelised tegema lihtsamat tööd, kui ülesanne on jõukohane ja juhendamine hea.

Üleminekuõppe praktika õpilaskohviku kogemuse alusel võimaldab õppijal endal ja tema juhendajal hinnata tööoskusi ja teha plaane oma tööalase karjääri jaoks.

KASUTATUD ALLIKAD

Põhikooli lihtsustatud riiklik õppekava.

R.Saar, A.Kallas, G.Vassin, A.Morel. Jüvaskylä Ülikooli Täienduskoolituskesuse ja Päevakeskus Käo koostöös ESF projekti 1.3.0102-0063 „Eelduste loomine vaimupuudega inimeste efektiivsemaks kaasamiseks tööturul” raames koostatud kursusetöö „Lisa-aastate õppesisu Võru Järve Koolis” 2010. vt www.kaokeskus.ee ESF projektid

ESF meetme 1.1 projektis 1.0101-0323 „Õpikeskkonna kohandamine erivajadustega inimeste esmaseks kutseõppeks” 2008.a koostatud koduteeninduse valdkonna kodumajanduse eriala pilootõppekavad. Vt www.kaokeskus.ee: ESF projektid

Tööleht 1

METS

Ülesanne 1. Vali lünka sobiv sõna

Metsas on palju.....ja.....	puid
Metsas kasvavad.....ja.....	põõsaid
Seal elavad ka.....,.....ja muud loomad.	lehtpuud
Metsas peab olema.....ja tasa.	okaspuud
Nii sa ei häiri metsa.....	putukad
Metsas on mul seljas pikkade käistega.....	linnud
Metsas on mul peas.....	viisakas
	elanikke
	riided
	müts

Ülesanne 2. Loe

KUIDAS HOIDUDA PUUKIDEST

Kanna pikki heledaid pükse.

Torka pükste sääred saabaste sisse.

Pane selga hele pikkade varrukatega särk.

Metsast tulles vaata üle oma kehapind.

Kontrolli ka kõrvataguseid ja kaenlaaluseid.

Kehale kinnitunud puugid eemaldada kohe.

Tee seda ettevaatlikult.

KUIDAS LEIAD OMA NAHALT PUUGI

Jää päris rahulikuks.

Ära hirmuta nahale kinnitunud puuki.

Teda hirmutab kratsimine, pigistamine, puutumine.

Närviline puuk võib eritada sinu nahasse sülg.

Ära pane hammustuse kohale keemilisi vahendeid.

Nahale võib panna ainult **desinfitseerivat** vahendit.

Puugi eemaldamisel kaitse oma sõrmi

kokkuvolditud paberrätikuga.

Käsi kaitsevad ka kummikindad.

Võimaluse korral eemalda puuk **pintsettidega**.

Kasutada võib ka **luubi** abi.

Haara puuk pintsettidega kinni.

Tee seda võimalikult oma nahapinna lähedalt.

Tõmba puuki kindlalt ühtlase survega otse üles.

Nii eemaldad puugi koos peaga.

Kui puugi pea jääb naha sisse,

siis püüa seda eemaldada nagu pindu.

Pese pärast puugi eemaldamist käed.

Märgi puugi eemaldamise aeg kalendrisse.

Kontrolli hammustuse kohta **30 päeva jooksul**.

Kui jääd haigeks, mine arsti juurde.

Teata arstile puugi eemaldamise kuupäev.

Desinfitseeriv vahend – apteegist ostetud puhastav vedelik

Pintsetid – peentöödel kasutatav haaramisriist

Luup – suurendusklaas, suurendab rohkem kui prilliklaas

Tööleht 2

Ülesanne 1. Kirjuta iga seene juurde tema nimi.



PILVIK
MÄNNIRIISIKAS
KITSEMAMPEL

PURAVIK
KÄRBSESEEN
KUKESEEN

REEGLID

Lähen metsa

Panen selga heledad riided.

Mütsi panen pähe.

Jalga panen mugavad jalanõud.

Võtan kaasa korvi ja väikese noa.

Metsas olen vaikselt.

Pean silmas kaaslasi, kellega koos metsas olen.

Korjan ainult neid taimi, seeni ja marju, mida tunnen.

Lõikan seene jala pealt ära.

Kõik, mis mul on metsas kaasas, toon ka tagasi.

Kui jõuan metsast koju,

vaatan üle oma riided ja keha, et ei oleks puuki.

Tekstiilitöö tegevusjuhend

SEENE ÕMBLEMINE

Õpilase nimi:

Kuupäev:

1. Valin endale seene, mida hakkan meisterdama.
2. Valin šabloonide hulgast seene lõike.
3. Võtan sobivat värvi vilditükid.
4. Asetan šablooni käsitöövildi tükile.
5. Märgin piirjooned tükile.
6. Joonistan kõiki tükke kaks korda.
7. Lõikan tükid välja mööda märgitud joont.
8. Asetan servad kohakuti ja kinnitan nõöpnõeltega.
9. Õmblen sämp-pistega tükid kokku.
10. Jätan väikese ava vati toppimiseks.
11. Panen kokku seene kübara ja jala.

ÕPILASE HINNANG OMA TÖÖLE

Tegevus	Tulin toime abiga	Tulin toime vähese abiga	Tulin ise toime
Sobitasin šabloonid			
Märgistasin piirjooned ja lõikasin välja			
Õmblesin sämp-pistes			
Õmblesin Kokku kübara ja jala			

ÕPETAJA HINNANG TÖÖLE

Sobitas šabloonid			
Märgistas ja lõikas piirjoonte järgi			
Sämp-piste			
Kinnitas seene kübara ja jala			

PÖLLE ÕMBLEMINE

Õpilase nimi:

Kuupäev.....

I õppetund

1. Valin kanga parema poole.
2. Asetan kangas lauale parem pool all.
3. Silun kanga.
4. Asetan lõike kangale.
5. Kinnitan lõike nõöpnõeltega.
6. Joonistan lõike kontuurid hariliku pliatsiga.
7. Eemaldan nõöpnõelad.
8. Lõikan kangakääridega põlle välja.

ÕPILASE HINNANG OMA TÖÖLE

TEGEVUS	TULIN TOIME ABIGA	TULIN TOIME VÄHESE ABIGA	TULIN TOIME ISESEISVALT
Lõike kinnitamine			
Lõike joonistamine			
Kanga lõikamine			

PÕLLE ÕMBLEMINE

Õpilase nimi:

Kuupäev.....

II õppetund

9. Kinnitan põlle alumise serva nõöpnõeltega.
10. Traageldan eelpistega.
11. Õmblen õmblusmasinaga mööda eelpistes traageldatud õmblust.
12. Eemaldan traagelniidid.

ÕPILASE HINNANG OMA TÖÖLE

TEGEVUS	TULIN TOIME ABIGA	TULIN TOIME VÄHESE ABIGA	TULIN TOIME ISESEISVALT
Serva kinnitamine			
Eelpiste			
Õmblusmasinaga õmblemine			

PÕLLE ÕMBLEMINE

Õpilase nimi:

Kuupäev.....

III õppetund

13. Märgin põlle keskkoha nööpnöelaga.
14. Valin pitsi ja traageldan põlle alumise serva külge.
15. Õmblen õmblusmasinaga mööda traageldatud joont.

ÕPILASE HINNANG OMA TÖÖLE

TEGEVUS	TULIN TOIME ABIGA	TULIN TOIME VÄHESE ABIGA	TULIN TOIME ISESEISVALT
Pitsi traageldamine			
Pitsi õmblemine õmblusmasinaga			

PÕLLE ÕMBLEMINE

Õpilase nimi:

Kuupäev.....

IV õppetund

16. Mõõdan mõõdulindiga kandipaelast 150 cm pikkuse jupi.
17. Triigin kandipael pooleks.
18. Märgin kandipaela keskkoha nõöpnõelaga.
19. Kahele poole põlle keskkohast teen kaks volti.
20. Kinnitan voldid eelpistega.

ÕPILASE HINNANG OMA TÖÖLE

TEGEVUS	TULIN TOIME ABIGA	TULIN TOIME VÄHESE ABIGA	TULIN TOIME ISESEISVALT
Mõõdulindiga mõõtmine			
Keskkoha mõõtmine			
Voltide tegemine			

PÕLLE ÕMBLEMINE

Õpilase nimi:

Kuupäev.....

V õppetund

21. Asetan põlle ja kandipaela keskkohad kohakuti.
22. Kinnitan kandipael põlle külge eelpistega.
23. Õmblen õmblusmasinaga mööda traageldatud õmblust.
24. Eemaldan traagelniidid.
25. Triigin põlle.

ÕPILASE HINNANG OMA TÖÖLE

TEGEVUS	TULIN TOIME ABIGA	TULIN TOIME VÄHESE ABIGA	TULIN TOIME ISESEISVALT
Keskkohdade kinnitamine			
Eelpiste			
Õmblusmasinaga õmblemine			
Triikimine			

PÕLLE ÕMBLEMINE

Õpilase nimi:

Aeg:.....

ÕPETAJA HINNANG TÖÖLE



TEGEVUS	TULI TOIME ABIGA	TULI TOIME VÄHESE ABIGA	TULI TOIME ISESEISVALT
Lõike kinnitamine/märgistamine			
Kanga lõikamine			
Põlle serva kinnitamine			
Eelpiste			
Õmblusmasinaga õmblemine			
Pitsi kinnitamine			
Kandipaela mõõtmine			
Keskohtade kinnitamine			
Voltide tegemine			
Triikimine			

		
1	1	1

$1 + 1 + 1 = \dots\dots\dots$

		
2	2	2

$2 + 2 + 2 = \dots\dots\dots$

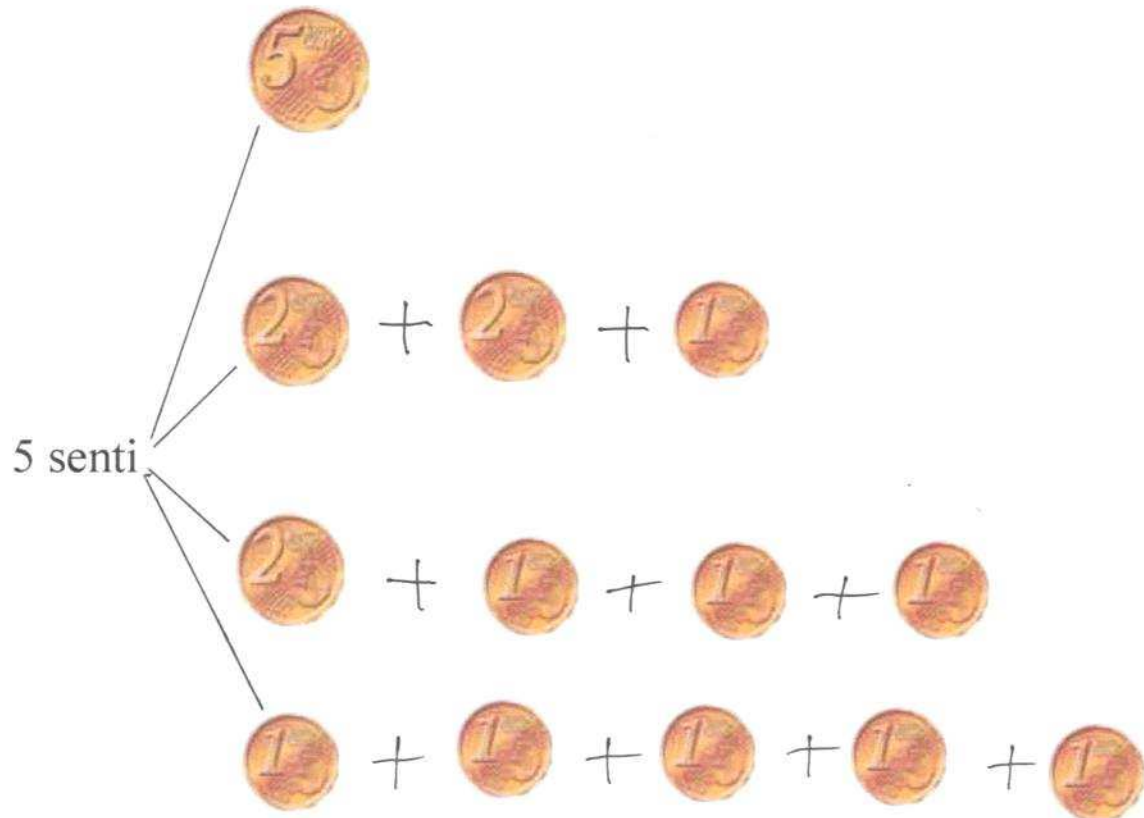
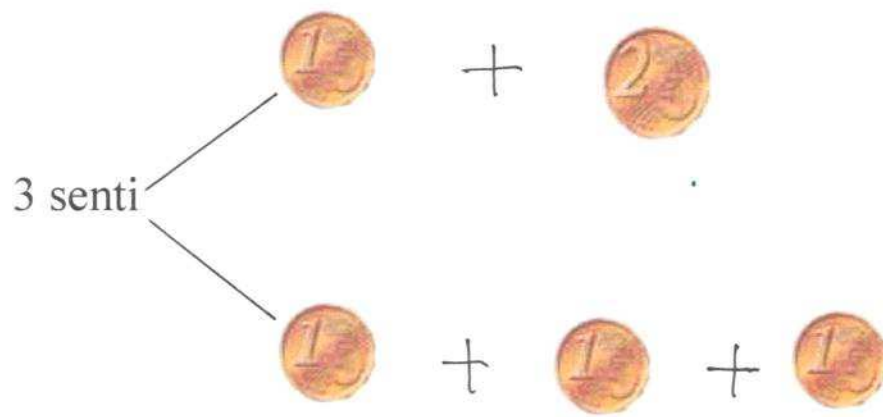
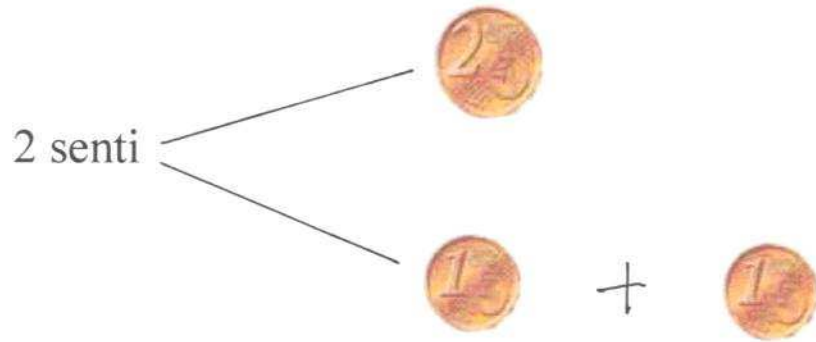
	
5	5

$5 + 5 = \dots\dots\dots$

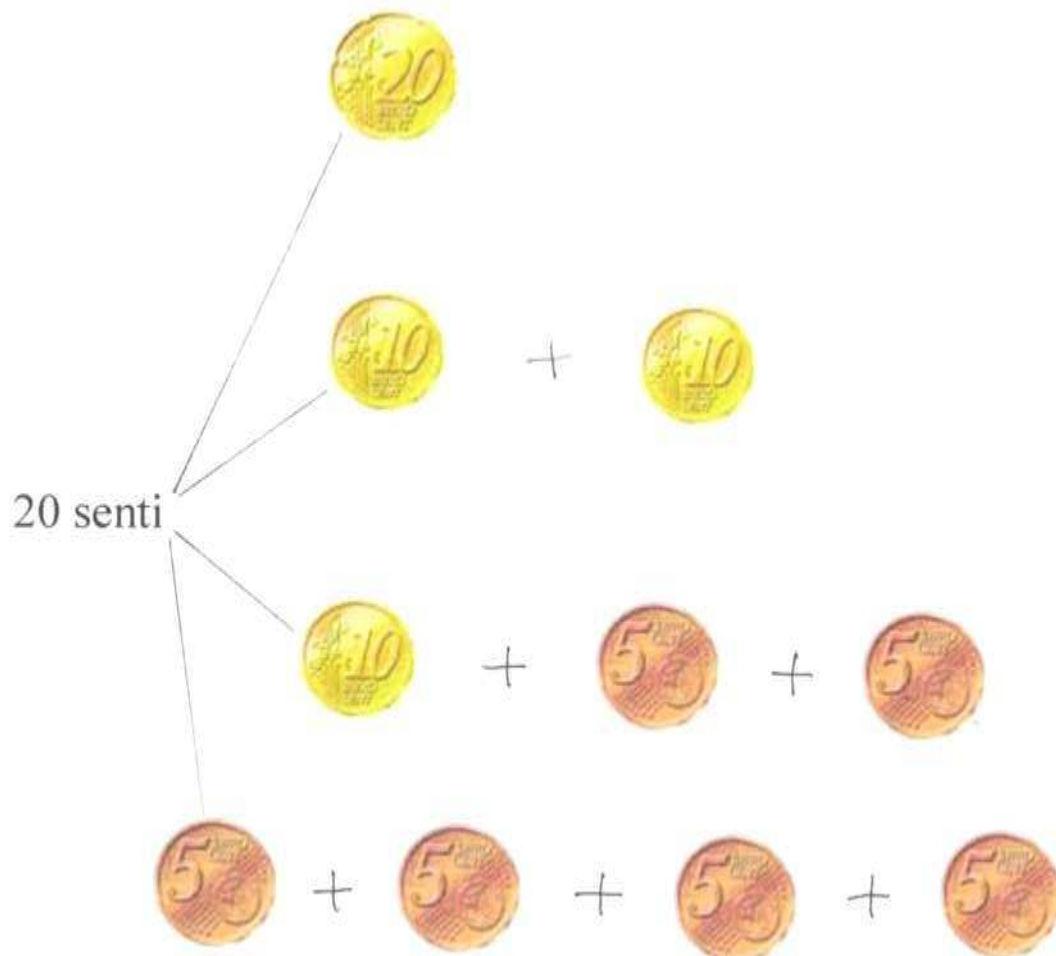
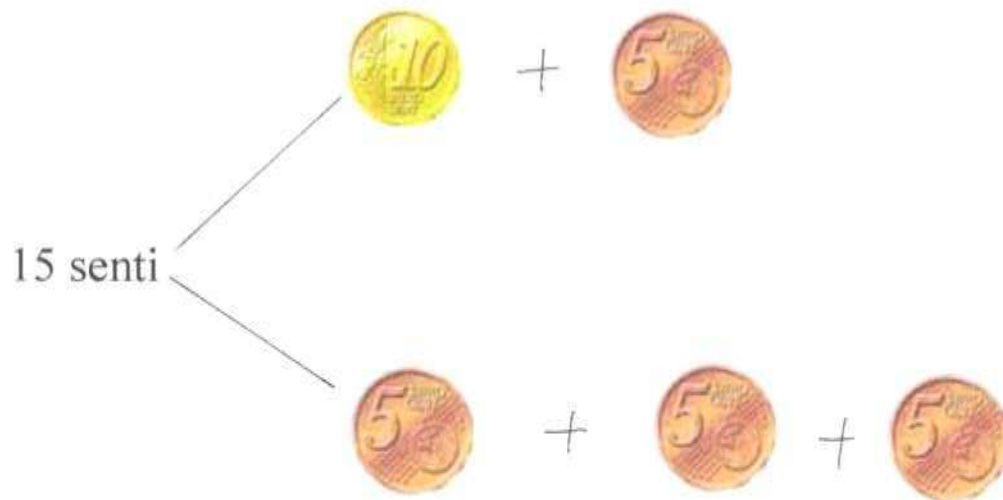
			
1	1	1	1

Lisa 4 Töölehed müntidega arvutamine





Lisa 4 Töölhed müntidega
arvutamine



MENÜÜ

RÖSTSAI SALATIGA



15 senti

AEDVILJASALAT



20 senti

ÕUNAKOOK



15 senti

MORSS



3 senti

TEE



2 senti

KOHV



5 senti

Meetme 1.3.1 “Kvalifitseeritud töäjõupakkumise suurendamine” projekt 1.3.0102.09 – 0063
“Eelduste loomine vaimupuudega inimeste efektiivsemaks kaasamiseks tööturul”



ÕPPIJA TAGASISIDE LEHT

Lisa-aastate õppekava kohta HEV õppijale IÕK järgi õppimiseks
nn üleminekuõppes põhikoolist kutseõppesse
2008/09-2010/11 õppeaastal

Õppeasutus:

Õppija ees- ja perekonnanimi:

1. Mis õppeaine Sulle kõige vajalikum on?
Miks? Põhjenda.

2. Mida oskasid ka varem?

3. Mida õppisid juurde?

4. Mis Sulle ei meeldinud?

5. Kuidas oled rahul oma tööga õpilaskohvikus?




6. Millist tööd tahaksid hakata tegema pärast kooli lõpetamist?

Allkiri / ees- ja perekonnanimi

Kuupäev:

Õppija tagasiside oma töö kohta

ÕPPEKÄIK METSA

TEGEVUS	MIDA MA ÕPPISIN	KUIDAS TULIN TOIME   
Seente korjamine		
Seente sorteerimine		
Seente puhastamine		
Seente töötlemine		

ÕPPEKÄIK AEDA

TEGEVUS	MIDA MA ÕPPISIN	KUIDAS TULIN TOIME
Aedviljade koristamine		
Aedviljade puhastamine		
Aedviljade töötlemine		